

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ र सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम
३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको विवरण

(२०८१ वैशाख १ गतेदेखि २०८१ असार मसान्तसम्म)

नेपाल सरकार
श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाण्डौ

९.

१. निकायको स्वरूप र प्रकृति

नेपालमा श्रमको मर्यादित र सुरक्षित व्यवस्थापनबाट रोजगारी सृजना, रोजगारीका लागि सीपयुक्त आवश्यक जनशक्तिको विकास, श्रमको क्षेत्रमा सामाजिक सुरक्षा र व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षाको प्रवर्द्धन, बालश्रम निवारण लगायतका काम मन्त्रालयबाट हुँदै आएको छ । वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउनु र वैदेशिक रोजगारबाट आर्जित सीप, प्रविधि र पुँजीको उपयोगबाट आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन गर्नु पनि यस मन्त्रालयको जिम्मेवारी रहेको छ ।

मन्त्रालयको स्थापना हुनु अघि वि.सं.२०२८ मा श्रम सम्बन्धी मामिला हेर्न उद्योग मन्त्रालय अन्तर्गत श्रम विभागको स्थापना भएको थियो । श्रम विभाग स्थापना भएको एक दशक पछि वि.सं. २०३८ मा श्रम तथा समाजकल्याण मन्त्रालयको स्थापना भयो । नेपाल सरकारको कार्यविभाजन नियमावली परिवर्तन भई वि.सं.२०५२ मा समाज कल्याणको क्षेत्र अलग गरी श्रम मन्त्रालय मात्र कायम भएकोमा वि.सं.२०५७ मा यातायात व्यवस्थापनको क्षेत्र समेत समायोजन भई श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय कायम हुन गयो । यसै क्रममा वि.सं.२०६९ मा यातायात व्यवस्थाको क्षेत्र अन्यत्र लगेर श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय नामाकरण भयो । पुनः वि.सं. २०७४ मा कार्यक्षेत्र विस्तार भई नेपाल सरकार (मन्त्रपरिषद) को मिति २०७४।१२।०३ को निर्णयबाट श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय कायम भएको छ ।

२. निकायको काम, कर्तव्य र अधिकार

नेपाल सरकार कार्यविभाजन नियमावली,२०७४ अनुसार श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र देहाय बमोजिम रहेको छ:

- क. श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
- ख. वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, व्यवस्थापन र नियमन,
- ग. श्रमिक तथा कामदारको सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक सुरक्षा कोष सञ्चालन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
- घ. औद्योगिक विवाद समाधान,
- ङ. रोजगार सम्बन्धी तथ्यांक, अध्ययन र अनुसन्धान,
- च. श्रम तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा निरीक्षण र श्रम सम्बन्ध सम्बन्धी आयोग,
- छ. रोजगार उन्मुख सीपमूलक एवम् व्यवसायिक तालिम नीति,
- ज. ट्रेडयुनियन सम्बन्धी एकिकृत कानून र नियमन,
- झ. बालश्रम निवारण सम्बन्धी नीति र कानून,
- ञ. व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड,
- ट. विदेशीहरूका लागि श्रम स्वीकृति,
- ठ. श्रम सहचारी,
- ड. बेरोजगार सम्बन्धी एकिकृत तथ्यांक व्यवस्थापन, अध्ययन र अनुसन्धान,
- ढ. मन्त्रालय सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग सन्धि, सम्झौता, अभिसन्धि, सम्पर्क र समन्वय,
- ण. मन्त्रालय सम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान, प्राधिकरण, समिति, प्रतिष्ठान, कम्पनी आदिको सञ्चालन र नियमन ।

३. निकायमा रहेका महाशाखा एवं शाखा र तिनको कार्य विवरण

यस मन्त्रालय अन्तर्गत प्रशासन महाशाखा, श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा र रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा रहेका छन् । प्रशासन महाशाखा अन्तर्गत प्रशासन शाखा, आर्थिक प्रशासन शाखा, नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा र कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखाहरू रहेका छन् । श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा अन्तर्गत श्रम सम्बन्ध शाखा, बाल श्रम निवारण तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा शाखा, श्रमिक कल्याण शाखा र सीप विकास तथा तालिम शाखाहरू रहेका छन् । त्यसैगरी रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा अन्तर्गत वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन शाखा र रोजगार समन्वय तथा सूचना शाखा रहेका छन् । यी महाशाखा एवं शाखाहरूको कार्यविवरण देहाय बमोजिम रहेको छः-

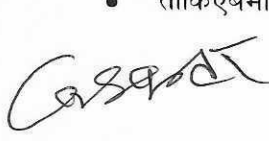
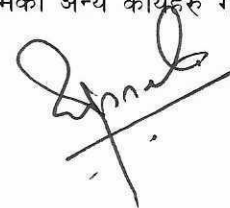
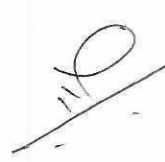
(क) प्रशासन महाशाखा

- आन्तरिक प्रशासन र कर्मचारी प्रशासनसम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- निजामती सेवा ऐन, नियमावली अनुसार कर्मचारीहरूलाई दिइने सुविधा, पुरस्कार र विभागीय सजाय सम्बन्धी काम गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयको संगठन संरचना, दरवन्दी, कर्मचारी कार्य विवरण सम्बन्धी काम गर्ने गराउने,
- काउन्सेलर (श्रम) तथा श्रम सहचारी छनौट तथा नियुक्ति सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- स्वदेशी तथा विदेशी छात्रवृत्ति एवं वैदेशिक भ्रमणका लागि संभाव्य उम्मेदवारको सूची तयार गरी रायसाथ पेश गर्ने गराउने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतको सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- वार्षिक प्रतिवेदन तथा मन्त्रालयस्तरका अन्य प्रकाशन, प्रसारण तथा वितरण सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्क सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- सूचना अधिकारी तथा विभिन्न निकाय एवम् विषयगत सम्पर्क बिन्दुको काम गर्ने गराउने,
- अन्तर महाशाखा, शाखा र विभाग बीच समन्वय प्रणाली स्थापना सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र सम्बन्धी नीति, योजना, वार्षिक कार्यक्रम, बजेट तर्जुमाको समन्वय, अनुगमन, मूल्याङ्कन र आवधिक समीक्षा सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गत नियमित तथा वैदेशिक सहायताबाट संचालन हुने आयोजना/कार्यक्रमहरूको तर्जुमा गर्ने एवम् कार्यान्वयनका सम्बन्धमा उक्त कार्यक्रमहरू तथा सम्बन्धित कार्यालयहरूको अनुगमन मूल्यांकन गर्ने गराउने,
- आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- बेरजुको लगत अद्यावधिक गर्ने, गर्न लगाउने तथा फछ्यौट गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयसँग सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिहरूको तर्जुमा तथा परिमार्जन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,

- अदालतबाट भएका फैसला तथा आदेशको कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरू गर्ने गराउने ।
- मन्त्रालयलाई विपक्षी बनाई परेका रिट, निवेदन र मुद्दाहरूको प्रतिरक्षा गर्ने गराउने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरू गर्ने गराउने ।

१. प्रशासन शाखा

- मन्त्रालय र अन्तर्गतको कर्मचारी प्रशासन तथा जनशक्ति विकास सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयको संगठन संरचना, दरबन्दी सृजना, कर्मचारीको कार्य विवरण, नियुक्ति, पदस्थापन, अधिकार प्रत्यायोन, सरुवा, काज, बढुवा, विदा, सम्पत्ति विवरण, कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन, अवकाश सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका कर्मचारीहरूको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने,
- व्यवस्थापन परीक्षण सम्बन्धी कार्यको समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने,
- कर्मचारीहरूलाई दिइने सुविधा, पुरस्कार र विभागीय कारवाही तथा सजाय सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- स्वदेशी तथा विदेशी छात्रवृत्ति, तालिम, गोष्ठी आदिमा कर्मचारी मनोनयनको लागि सिफारिस तथा विदा स्वीकृतिका निम्ति पेश गर्ने,
- मन्त्रालयभित्र परिवहन तथा सञ्चार व्यवस्थापन गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकयहरूको लागि घरजग्गा र भवनको व्यवस्थापन गर्ने,
- मन्त्रालयको भौतिक साधनहरूको स्याहार, सम्भार, मर्मत, सरसफाई, कार्यालय विन्यास तथा संरक्षण लगायत जिन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय भित्र कागज धुल्याउने तथा लिलामी सम्बन्धी व्यवस्था गर्ने,
- उजुरी तथा गुनासो सुनुवाई सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, राष्ट्रिय सतकर्ता केन्द्र, राष्ट्रिय सूचना आयोगसंगको सम्पर्क, समन्वय एवं सुशासन इकाईको रूपमा कार्य गर्ने,
- खरिद इकाई गठन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- पुस्तकालय व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका केन्द्रीय निकायहरूको स्रोतसाधन सम्बन्धी विवरण अद्यावधिक गर्ने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतका निकायहरूको निरीक्षण, सुपरिवेक्षण र अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्थापन गर्ने,
- कर्मचारी बैठक सम्बन्धी कार्य गर्ने
- शाखासँग सम्बन्धित कामको अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने,
- विषयगत निकायहरूको सम्पर्क बिन्दु भई काम गर्ने,
- विषयगत सम्पर्क अधिकारी तोक्न पेश गर्ने,
- मन्त्रालयको स्रोत साधन तथा प्रकाशन वितरणको व्यवस्थापन गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

२. नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा

- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित नीति तर्जुमा तथा विश्लेषण गर्ने,
- वार्षिक, आवधिक तथा दीर्घकालीन रणनीतिको तर्जुमा, समन्वय, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- आर्थिक प्रशासन शाखाको समन्वयमा वार्षिक कार्यक्रम अनुसार आर्थिक वर्षको साधारणतर्फको अनुमानित बजेट तयारी र स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गत नियमित तथा वैदेशिक सहायताबाट संचालन हुने आयोजना/कार्यक्रमहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयनका सम्बन्धमा कार्यक्रमहरू तथा सम्बन्धित कार्यालयहरूको अनुगमन मूल्यांकन गर्ने,
- मन्त्रालयका प्रगति विवरण, प्रतिवेदन तथा बुलेटिन प्रकाशन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- मन्त्रालय र विभागहरू अन्तर्गत संचालन हुने विकासका आवधिक एवं वार्षिक कार्यक्रमहरू तयार गर्ने,
- राष्ट्रिय योजना आयोग र अर्थ मन्त्रालयसंगको सहकार्यमा मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालित विकास कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको समन्वय गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायहरूमा संचालित विकास कार्यक्रमहरूको प्रगति, समीक्षा, परिमार्जन तथा अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने,
- नीति समन्वय समिति (Policy Coordination Committee) सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अर्थ मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय तथा राष्ट्रिय योजना आयोगको सम्पर्क विन्दुको रूपमा काम गर्ने,
- मन्त्रालय स्तरीय विकास समस्या समिति (MDAC) र राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समिति (NDAC) सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- वैदेशिक सहायता सम्बन्धी विषयमा अर्थ मन्त्रालयसँग समन्वय गरी कार्य गर्ने,
- विदेशी सहयोगबाट संचालन हुने आयोजनासँग सम्बन्धित विषयमा आवश्यक समन्वय गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(Handwritten signatures and initials)

३. आर्थिक प्रशासन शाखा

- प्रचलित कानून बमोजिम मन्त्रालयको आर्थिक प्रशासन संचालन गर्ने,
- अर्थ मन्त्रालय र यस मन्त्रालयको नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखासँग समन्वय गरी वार्षिक कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न,
- आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी विषयमा माग भए बमोजिमको राय सल्लाह प्रदान गर्ने,
- विनियोजन बजेट अन्तर्गत बजेट निकासी सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयको नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखासँग समन्वय गरी कार्यक्रम संशोधन र रकमान्तर सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- ऐन नियमानुसार तोकिएको श्रेस्ता राख्ने एवं राख्न लगाउने,
- विनियोजन हिसाबको लागि आवश्यक मास्केवारी तथा अन्य फांटवारी नियमित रूपमा तयार गर्ने गराउने र सम्बन्धित निकायमा समयमै पठाउने व्यवस्था गर्ने गराउने,
- आर्थिक प्रशासन शाखाको सहभागिता आवश्यक हुने विभिन्न समितिहरूमा रही कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयका अन्य शाखाहरूसँग समन्वय गरी वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- वार्षिक विवरण तयार गर्न सहयोग गर्ने,
- वेरुजु फछ्यौट सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतका निकायहरूको आर्थिक व्यवस्थापन सुधारका लागि सुझाव दिने,
- आम्दानी तथा खर्च सम्बन्धी विवरणहरू अद्यावधिक राख्ने,
- म.ले.नि.का.को सम्पर्क बिन्दुको रूपमा काम गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

४. कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा

- मन्त्रालयसँग सम्बन्धित ऐन, कानूनहरूको परिमार्जनका लागि मस्यौदा पेश गर्ने,
- नयाँ विधेयक तर्जुमा गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूबाट माग भए बमोजिम कानूनी राय, परामर्श उपलब्ध गराउने,
- मन्त्रालय पक्ष हुने सन्धि, सम्झौता, समझदारीपत्र आदिमा कानूनी राय उपलब्ध गराउने,
- सर्वोच्च अदालतबाट कायम नजिर सम्बन्धी निर्णयहरूको लगत विवरण अद्यावधिक गर्ने र सम्बद्ध पदाधिकारीहरूलाई जानकारी गराउने,
- मन्त्रालय विरुद्ध परेका रिट/निवेदन र पुनरावेदन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रका विषयमा सम्मानित अदालतबाट भएका फैसला कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- अदालतमा दिने जवाफ तयार गरी पेश गर्ने,
- ऐन, नियम परिमार्जन तथा तर्जुमा शाखाबाट प्राप्त भएका राय संकलन गरी सम्बन्धित विषयको निर्णयसार बनाउने कार्य गर्ने,
- नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गरिनु पर्ने सूचना सम्बन्धी कार्य गर्ने,

(Handwritten signatures and initials)

- कानून, न्याय तथा संसदिय मामिला मन्त्रालय, वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण तथा श्रम अदालतको सम्पर्क शाखाको रूपमा काम गर्ने,
- कानूनले सृजना गरेका अन्य जिम्मेवारीहरू सम्बन्धी काम गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(ख) रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा

- आन्तरिक रोजगार प्रवर्द्धनसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- आन्तरिक एवं वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी ऐन नियमहरूको तर्जुमा, संशोधन, विधेयक तथा नियमावलीहरू तयार गरी पेश गर्ने गराउने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका रोजगार सम्बन्धी प्रतिवेदन संकलन, प्रकाशन तथा वितरण सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- अन्तर्राष्ट्रिय आप्रवासन संगठन (International Organization for Migration - IOM), कोलम्बो प्रोसेस, अबुधाबी संवाद (Abu Dhabi Dialogue) लगायतका क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संगठनहरूसँग सम्बन्धित कार्यहरू गर्ने गराउने,
- श्रमशक्ति, श्रम बजार, आन्तरिक तथा वैदेशिक रोजगार एवम् बेरोजगारी सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, तथ्याङ्क सङ्कलन, विश्लेषण लगायत सूचना विश्लेषणका कार्यहरू गर्ने गराउने,
- रोजगार सूचना सेवा तथा श्रमिक आपूर्ति सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, व्यवस्थापन र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- श्रम कूटनीति सम्बन्धी कार्यको समन्वय गर्ने गराउने,
- काउन्सेलर (श्रम) तथा श्रम सहचारीहरूसँग नियमित सम्पर्क र समन्वयको काम गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी कार्यक्रमहरू तर्जुमा, समन्वय, अनुगमन, मूल्याङ्कन र प्रतिवेदन गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगार विभाग र वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्ड सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- आन्तरिक तथा वैदेशिक रोजगारको सूचना एवं तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयको वेबसाईट अद्यावधिक गर्ने लगायतका विद्युतीय सुशासनसम्बन्धी अन्य कार्यहरू गर्ने गराउने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरू गर्ने गराउने ।

Signature

Signature

Signature

१. वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन शाखा

- वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्डको कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रम कूटनीति प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक तयारी तथा समन्वय गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित संघ संस्थाहरुको नियमन तथा अनुगमन गर्न वैदेशिक रोजगार विभागसँग समन्वय गर्ने,
- काउन्सेलर(श्रम)तथा श्रम सहचारीको कार्यसम्पादनको नियमित रूपमा प्रगति प्रतिवेदन लिने सोको प्रतिवेदन गर्ने,
- अन्तर्राष्ट्रिय आप्रवासन संगठन(IOM), कोलम्बो प्रोसेस, आबुधावि डाइलग लगायतका क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संगठनसँग सम्बन्धित महाशाखाका कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका कार्यहरु गर्ने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना एवं तथ्यांक संकलन, अध्ययन तथा विश्लेषण गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र मर्यादित बनाउन राय सल्लाह प्रदान गर्ने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी कार्यक्रमहरु तयार गर्ने, समन्वय गर्ने र प्रतिवेदन गर्ने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धमा रोजगारदाता मुलुकहरूसँग हुने वार्ता एवं सम्झौतासम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारका लागि नयाँ मुलुक खुला गर्न आवश्यक अध्ययन तथा समन्वय गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारबाट विभिन्न क्षेत्रमा पर्न गएको प्रभावको अध्ययन अनुसन्धान गरी नीतिगत सुझाव दिने,
- वैदेशिक रोजगारमा गएका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी नीतिगत सुधारको राय पेश गर्ने,
- विदेशमा रहेका नेपालीहरुका सेवामूलक संस्थाहरूसँग सम्पर्क कायम गरी आवश्यकता अनुसार राय सुझाव प्राप्त गर्ने, प्रतिवेदन लिने एवं उपयुक्त कारवाहीको लागि पेश गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारमा गएका श्रमिकहरुको हक, हित, उदार सम्बन्धी कार्यहरुमा नीतिगत व्यवस्था पहल गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारीको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न आवश्यक अन्य कार्यहरु गर्ने,
- परराष्ट्र मन्त्रालय, विदेशस्थित नेपाली कूटनैतिक नियोगहरु तथा आप्रवासनसम्बन्धी कार्यक्रमहरुको सम्पर्क विन्दुको रूपमा कार्य गर्ने,
- वैदेशिक रोजगार विभाग र वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्ड सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

२. रोजगार समन्वय तथा सूचना शाखा

- आन्तरिक रोजगारसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

- आन्तरिक रोजगारीको क्षेत्रमा कार्यरत राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको लगत राख्ने,
- आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले वैदेशिक सहायतामा संचालित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको संचालन, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका कामदारहरूको दक्षता उपयोग गर्न राष्ट्रिय आवश्यकता अनुसारका नीति तथा रणनीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न पेश गर्ने,
- आन्तरिक रोजगार प्रवर्द्धनका लागि नीजि तथा गैर सरकारी क्षेत्रसंगको सहकार्य एवं समन्वय सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- न्यूनतम रोजगार प्रत्याभूत सम्बन्धी नीति, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- मन्त्रालयको वेबसाईट व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रम, रोजगारी, बेरोजगारी, वैदेशिक रोजगारी तथा रोजगारका अवसर सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान र विश्लेषण गर्ने,
- विद्युतीय श्रम तथा रोजगार सूचना प्रणाली (Online Labour and Employment Information System) को स्थापना र व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमशक्ति सर्वेक्षण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा कानून बमोजिम निर्धारण गरिएका अन्य कार्यहरू गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरू गर्ने।

(ग) श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा

- श्रम सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति तर्जुमा गर्ने गराउने,
- श्रम सम्बन्धी ऐन नियमहरूको तर्जुमा तथा परिमार्जन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- श्रमशक्ति र श्रम बजारसम्बन्धी अध्ययन, सर्वेक्षण, अनुसन्धान, तथ्याङ्क सङ्कलन तथा विश्लेषण सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका श्रम सम्बन्धी प्रतिवेदनहरूको संकलन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन(International Labor Organization) सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- औद्योगिक विवाद समाधान सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- विदेशी कामदारहरूको श्रम स्वीकृति व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- ट्रेड यूनियन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून तर्जुमा र नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्क सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,

- बालश्रम निवारणसंग सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थाहरूसंगको सम्पर्क, सहकार्य तथा समन्वय गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारण सम्बन्धी नीति, कानून तर्जुमा र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारण सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, सर्वेक्षण, सूचना र तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारण सम्बन्धी व्यवस्थापन तथा जनचेतना जगाउन प्रचार प्रसार गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारण विषयमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठी सेमिनार सम्मेलनसम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षा विषयमा नीति, कानून र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- श्रमिक एवं सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यक्रम र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- सामाजिक सुरक्षा कोष सम्बन्धी नीति, कानून तर्जुमा, कोष संचालन तथा नियमन, यस विषय सम्बद्ध राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय निकाय र संघसंस्थासंग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्यसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- सामाजिक सुरक्षा कोष र श्रमिक कल्याण सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- रोजगारउन्मुख, सीपमूलक एवं व्यवसायिक तालिम सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति तर्जुमा र सो को नियमन गर्ने गराउने,
- श्रमिक तथा रोजगारदाताको कर्तव्य, दायित्व, कार्य संकृति र व्यवहार सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरूको सञ्चालनका सम्बन्धमा समन्वय गर्ने गराउने,
- सीप विकास तथा तालीम सम्बन्धी नीति, योजना तर्जुमा, समन्वय, अनुगमन, मुल्याङ्कन गर्ने गराउने,
- सीप विकास तालिम सम्बन्धी पाठ्यक्रम तर्जुमा, परिमार्जन, तालिम सञ्चालन मापदण्ड निर्धारण गर्ने गराउने,
- सीप विकास तालिम सञ्चालन, समन्वय र प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- महाशाखासंग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसंग समन्वय गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरू गर्ने गराउने ।

१. श्रम सम्बन्ध शाखा

- श्रमसंग सम्बन्धित कानून तर्जुमा, संशोधन तथा नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमशक्ति र श्रम बजार सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, तथ्याङ्क सङ्कलन, अद्यावधिक र विश्लेषण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका श्रमसम्बन्धी प्रतिवेदन संकलन एवं अभिलेखिकरणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनसंग सम्बन्धित कार्य गर्ने,
- औद्योगिक विवाद समाधानसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमसंग सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थासंगको सम्पर्क, सहकार्य तथा समन्वय गर्ने,
- विदेशी कामदारहरूका लागि श्रम स्वीकृति र त्यसको सूचना व्यवस्थापन गर्ने,

(Handwritten signatures and initials)

- श्रमिक कल्याण शाखासँग समन्वय गरी ट्रेड यूनियन नीति, कानूनको तर्जुमा र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्क सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) तथा अन्य राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय, सरकारी, गैरसरकारी संघ संस्थाहरूसँग समन्वय सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन(ILO) बाट पारित महासन्धी तथा सन्धीहरू सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) मा वार्षिक र आवधिक रूपमा पेश गर्नुपर्ने प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- भविष्यमा गर्नुपर्ने अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) सँग सम्बन्धित सन्धीहरू सम्बन्धी आवश्यक कार्यहरू गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने,
- तोकिएवमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

२. बालश्रम निवारण तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा शाखा

- बालश्रम निवारणसँग सम्बन्धित नीति, कानून, योजना तर्जुमा तथा नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- बालश्रम निवारण सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, सेमिनार, तालिम, गोष्ठी आदि कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने,
- बालश्रम निवारण सम्बन्धी कार्यक्रम, निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने,
- बालश्रम विरुद्ध जनचेतना जगाउन प्रचार-प्रसार सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- बालश्रम निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन(ILO), आईपेक, जी.टी.जेड. तथा अन्य दातृ राष्ट्र तथा संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने,
- बालश्रम निवारण सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, तथ्यांक संकलन, अद्यावधिक तथा विश्लेषण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सम्बन्धी नीति, कानून, योजना तर्जुमा तथा नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, सेमिनार, गोष्ठी आदि कार्यक्रम गर्ने,
- प्रतिष्ठानमा कार्यरत कामदार कर्मचारीहरूको व्यवसायजन्य सुरक्षा सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- बालश्रम निवारण समिति र बालबालिका विकास तथा पुनर्स्थापना कोष संचालक समिति सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- औद्योगिक प्रतिष्ठानहरूमा व्यवसायजन्य सुरक्षा लगायतका चेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,

 १०

- श्रमिक कल्याण शाखासँग समन्वय गरी ट्रेड युनियन अधिकार र ट्रेड युनियनले व्यवसायिकता प्रवर्द्धनमा खेल्नुपर्ने भूमिकाको विषयमा सेमिनार तथा गोष्ठी आयोजना गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

३. श्रमिक कल्याण शाखा

- सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी नीति, योजना तथा कानूनको तर्जुमाका लागि मस्यौदा तयार गर्ने,
- श्रमिक तथा श्रमिकका परिवारको लागि सामाजिक सुरक्षासँग सम्बन्धित नीतिगत तथा संस्थागत कार्यहरू गर्ने,
- ट्रेड युनियन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून तर्जुमामा सहयोग पुऱ्याउने,
- सामाजिक सुरक्षा कोषको संचालन तथा व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने,
- श्रमिकको कर्तव्य, दायित्व, कार्य संकृति र व्यवहार सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरूको सञ्चालनका सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय गर्ने,
- श्रमिकको न्यूनतम पारिश्रमिक निर्धारण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमिकहरूको सामाजिक सुरक्षाको सन्दर्भमा व्यवसायजन्य स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- श्रमिकका बाल बालिकाहरूका लागि दिवा स्याहार केन्द्र, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा आदिको प्रबन्ध गर्न व्यवस्थापकहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने,
- सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धमा सेमिनार, गोष्ठी लगायतका चेतनामूलक कार्यहरू गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयको अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- नयाँ सामाजिक सुरक्षा योजना लागू गर्ने विषयमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- अनौपचारिक क्षेत्रमा कार्यरत श्रमिक र स्वरोजगारलाई सामाजिक सुरक्षा योजनामा आबद्ध गर्ने विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने,
- श्रमिक कल्याणकारी कोष सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित काममा सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

४. सीप विकास तथा तालिम शाखा

- सीप विकास तथा तालिम सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून तर्जुमा, योजना, मापदण्ड, पूर्वाधार विकास सम्बन्धी काम गर्ने र सो को नियमन गर्ने,
- तालिम केन्द्रहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने,
- तालिम प्राप्त जनशक्तिको विवरण अद्यावधिक गर्ने,

- सीप विकास तालिम सम्बन्धी पाठ्यक्रम तर्जुमा, परिमार्जन, सञ्चालन मापदण्ड निर्धारण गर्ने, प्रवर्द्धन र समन्वय गर्ने,
- रोजगारीका संभावित क्षेत्रहरूमा आवश्यक सीप तथा दक्षता पहिचान गरी दक्ष जनशक्ति उत्पादनका लागि नीतिगत तथा संस्थागत समन्वय गर्ने,
- पिछडिएको क्षेत्र, वर्ग तथा समुदाय लक्षित सीपमूलक तालिम नीति तर्जुमा, समन्वय तथा नियमन गर्ने,
- लक्षित वर्गहरूलाई रोजगारी तथा स्वरोजगारी सम्बन्धी सचेतना तथा पूर्व तयारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम कार्यक्रम आवश्यक समन्वय गरी सञ्चालन गर्ने,
- कामदार मजदूरहरूको कार्य संस्कृति र व्यवहार (Working Culture and Behaviors) सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरूको तर्जुमा तथा समन्वय गर्ने,
- विदेशबाट फर्केका कामदारको सीप परिक्षण गर्ने, सो सीपको उपयोग सम्बन्धी रणनीतिक योजना तयार गर्ने र समय सापेक्ष परिमार्जनको कार्य गर्ने,
- प्रदेश र स्थानीय तहमा तालिम प्रदायक संस्थाको स्थापना, क्षमता विकास, पाठ्यक्रम निर्धारण लागूतका कार्यको लागि नीतिगत तथा संस्थागत कार्य गर्ने,
- तालिम प्रदायक संस्था र रोजगार प्रदायक संस्था बीच रोजगारी सृजना र जनशक्तिको उपयोग सम्बन्धी समन्वयत्मक कार्य गर्ने,
- तालिम केन्द्रहरू बीच समन्वय गरी विशिष्टकृत तालिम प्रदायक संस्थाहरूको संरचनागत विकासको लागि संस्थागत समन्वय गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित काममा सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासंग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(ग) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम:

नेपालको संविधान, २०७२ को मौलिक हक र कर्तव्य अन्तर्गत धारा ३३ मा रहेको रोजगारीको हकलाई कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारले रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ जारी गरेको छ । ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) मा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले आवश्यक रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने प्रावधान रहेको र उपदफा (३) ले कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुने व्यवस्था गरेको छ ।

रोजगारीको हकलाई कार्यान्वयनका अतिरिक्त मुलुकभित्र पर्याप्त रोजगारीको अवसर सिर्जना गरी उपलब्ध जनशक्तिको महत्तम उपयोग गर्दै आर्थिक विकासमा योगदान पुऱ्याउने गरी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा कार्यक्रमको रूपमा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई तर्जुमा गरिएको हो । रोजगारीको हकलाई कार्यान्वयन गर्ने तथा आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धनका विविध पक्षहरूलाई समेत समावेश गरी नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदले मिति २०७५।१०।२५ मा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

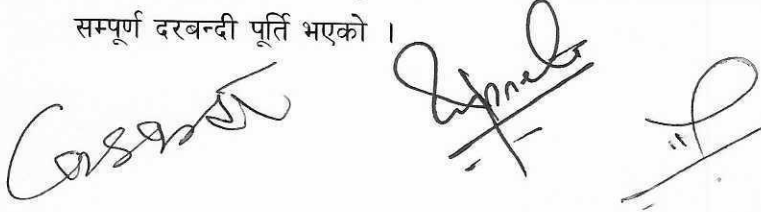
१२

सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ स्वीकृत गरेको थियो र, सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूबाट मिति २०७५।११।०१ मा विधिवत शुभारम्भ भएको यो कार्यक्रमले देहायका उद्देश्यहरू प्राप्त गर्ने लक्ष्य लिएको छः-

- (क) वेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्न आवश्यक रोजगार सेवा र सहायता प्रदान गर्ने ।
- (ख) दक्ष तथा सक्षम जनशक्ति विकास गरी आन्तरिक रोजगारीको प्रवर्द्धन र विस्तार गर्ने ।
- (ग) सरकारी, निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रहरू बीचको समन्वय र सहकार्यमा थप रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने ।
- (घ) आन्तरिक रोजगारी सिर्जनाका लागि आवश्यक नीतिगत र संरचनात्मक व्यवस्था गर्ने ।
- (ङ) सार्वजनिक पूर्वाधारहरूको निर्माण, स्तरोन्नति र विस्तारमा योगदान गर्ने ।
- (च) आन्तरिक रोजगार सिर्जना सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गरी रोजगारीका नयाँ क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने ।

४. निकायमा रहने दरबन्दी र कर्मचारी संख्या

मन्त्रालयमा राजपत्रांकित र राजपत्र अनंकित (स्थायी एवम् करार) जम्मा ७२ र अस्थायी दरबन्दी जम्मा १६ गरी कूल स्वीकृत दरबन्दी ८८ रहेकोमा विभिन्न पदका ...१... दरबन्दी रिक्त रहेका छन् भने अन्य सम्पूर्ण दरबन्दी पूर्ति भएको ।

४.१ मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायको स्वीकृत दरबन्दी विवरण

सि.नं.	निकाय	कुल दरबन्दी
१	श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	७२
२	वैदेशिक रोजगार विभाग	७३
३	वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय	१८
४	श्रम तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा विभाग	३१
५	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठान, भैसेपाटी	२१
६	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठान, ईटहरी	१३
७	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठान, बुटवल	१३
८	वैदेशिक रोजगार कार्यालय, काठमाडौं	५७
९	व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य केन्द्र	२०
१०	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, काठमाडौं	१२
११	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, जनकपुर	१४
१२	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, झापा	८
१३	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, धनगढी	१५
१४	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, नेपालगञ्ज	८
१५	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, पोखरा	१३
१६	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, विरगञ्ज	८
१७	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, विराटनगर	१४
१८	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, बुटवल	१४
१९	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, सुर्खेत	१४
२०	श्रम तथा रोजगार कार्यालय, हेटौंडा	८
जम्मा दरबन्दी		४४६

(Handwritten signatures and initials)

मन्त्रालयको स्वीकृत दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था

सि.नं.	पद	श्रेणी/ तह	सेवा	समूह/ उपसमूह	मौजुदा दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त
१	सचिव	रा.प.विशिष्ट	प्रशासन		१	१	
२	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन		३	३	
३	उपसचिव (प्रशासन)	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्रशासन	८	८	
४	उपसचिव (लेखा)	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	लेखा	१	१	
५	उपसचिव (कानून)	रा.प.द्वितीय	न्याय	कानून	१	१	
६	उपसचिव (प्राविधिक/मेकानिकल)	रा.प.द्वितीय	इन्जि.	मेकानिकल	१	१	
७	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा	१	१	
८	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्रशासन	१४	१४	
९	कानून अधिकृत (न्याय)	रा.प.तृतीय	न्याय	कानून	१	१	
१०	कम्प्युटर ईन्जिनियर	रा.प.तृतीय	विविध		१	०	१
११	मेकानिकल ईन्जिनियर	रा.प.तृतीय	इन्जि.	मेकानिकल	१	१	
१२	कम्प्युटर अधिकृत	रा.प.तृतीय	विविध		१	१	
१३	लेखापाल	रा.प.अनं.प्र.	प्रशासन	लेखा	१	१	
१४	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्र.	प्रशासन	सा.प्रशासन	९	९	
१५	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं.प्र.	विविध		७	७	
१६	ह.स.चा.	श्रेणी विहिन			९	९	
१७	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासन		१२	१२	
जम्मा दरबन्दी					७२	७१	

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको स्वीकृत अस्थायी दरबन्दी विवरण

सि.नं.	पद	श्रेणी/ तह	सेवा	समूह/ उपसमूह	मौजुदा दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त
१	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन		१	१	
२	उपसचिव (प्रशासन)	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्रशासन	२	२	
३	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्रशासन	३	३	
४	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा	१	१	
५	तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प.तृतीय	तथ्याङ्क		१	१	
६	कम्प्युटर ईन्जिनियर	रा.प.तृतीय	विविध		१	१	
७	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्र.	प्रशासन	सा.प्रशासन	२	२	
८	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं.प्र.	विविध		२	२	
९	ह.स.चा.	श्रेणी विहिन			२	२	
१०	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासन		१	१	
जम्मा दरबन्दी					१६	१६	

(Handwritten signatures and marks)

५. प्रमुख एवम् उजुरी सुन्ने अधिकारी र सूचना अधिकारीको नाम र पद

प्रमुखको नाम: श्री घनश्याम उपाध्याय, सचिव
 प्रवक्ता: श्री गोविन्द प्रसाद रिजाल, सह-सचिव
 सहायक प्रवक्ता: श्री बाबुराम घिमिरे, उप-सचिव
 सूचना अधिकारीको नाम: श्री कृष्ण प्रसाद भुसाल, उप-सचिव
 गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम: श्री बाबुराम घिमिरे, उप-सचिव
 लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिको नाम: श्री शारदा भण्डारी, उप-सचिव
 मन्त्रालयको वेबसाइट: www.moless.gov.np
 मन्त्रालयको इमेल: info@moless.gov.np

६. नीति, ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची

नीति

- राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१
- वैदेशिक रोजगार नीति, २०६८
- राष्ट्रिय व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य नीति, २०७६

ऐन

- रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५
- श्रम ऐन, २०७४
- योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४
- वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४
- ट्रेड युनियन ऐन, २०४९
- बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०४९
- बोनस ऐन, २०३९

नियमावली

- वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४
- वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण नियमावली, २०६८
- रोजगारीको हक सम्बन्धी नियमावली, २०७५
- श्रम नियमावली, २०७५
- श्रम अदालत कार्यविधि नियमावली, २०५२
- योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७५
- सामाजिक सुरक्षा कोष नियमावली, २०७५
- बालश्रम(निषेध र नियमित गर्ने) नियमावली, २०६२
- बोनस नियमावली, २०३९
- ट्रेड युनियन नियमावली, २०५०
- बालबालिका (विकास तथा पुनस्थापना) कोष नियमावली, २०५३

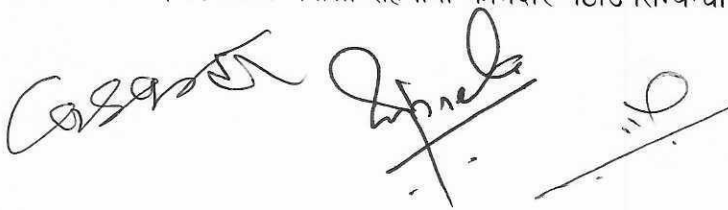
Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten initials

मुख्य निर्देशिका/कार्यविधि/मापदण्ड

- विदेशमा काम गरी फर्केका उद्यमी राष्ट्रिय सम्मान तथा पुरस्कार व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६
- रोजगार संयोजकको पदपूर्ति र सेवा सुविधा सम्बन्धी मापदण्ड, २०७५
- श्रम अडिट मापदण्ड, २०७५
- ध्वनी र प्रकाश सम्बन्धी मापदण्ड, २०७३
- वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारको स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने स्वास्थ्य संस्था सूचीकरण, नवीकरण र अनुगमन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२
- सामाजिक सुरक्षा योजना सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
- वैदेशिक रोजगारमूलक सीप विकास तालिम सञ्चालन कार्यविधि, २०७४
- श्रम सहचारी नियुक्ति सम्बन्धी, २०७३
- वैदेशिक रोजगार बोर्डको कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०६८
- कार्यस्थलमा आधारित एप्रेन्टिशिप तालिम कार्यविधि, २०७६
- आन्तरिक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५
- वैदेशिक रोजगारीमा गएका नेपाली कामदारको कानुनी प्रतिरक्षा सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
- विदेशी नागरिकहरूको श्रम इजाजत व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
- वैदेशिक रोजगारमा घरेलु कामदारलाई व्यवस्थित गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३
- ईट्टा उद्योगमा काम गर्ने श्रमिकको व्यवसायजन्य सुरक्षा एवम् स्वास्थ्य सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६
- कोभिड-१९ को विश्वव्यापी संक्रमणका कारण वैदेशिक रोजगारीको क्रममा अलपत्र परेका नेपाली कामदारको उद्धार गरी स्वदेश फिर्ता गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७७
- इजरायलमा नेपाली सहयोगी कामदार पठाउनेसम्बन्धी निर्देशिका, २०७८

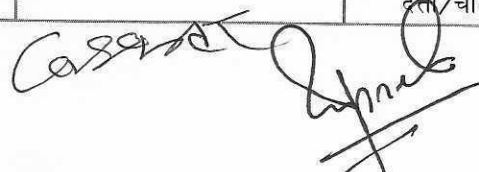

७. मन्त्रालयले सञ्चालन गरेको कार्यक्रम र सोको प्रगति प्रतिवेदन:

(क) प्रशासन महाशाखा

१. प्रशासन शाखा

सि.नं.	विषय	कार्य प्रगति
१	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पेश	<ul style="list-style-type: none"> यस मन्त्रालयबाट नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्तुत हुने विभिन्न विषयका प्रस्तावहरू अनलाईन पोर्टल मार्फत अद्यावधिक तथा सहजिकरण गर्ने गरिएको।
	CDMIS सम्बन्धी कार्य	<ul style="list-style-type: none"> Cabinet Decision Implementation Monitoring System मार्फत माग भएका १ वटा प्रगति विवरण अद्यावधिक गरिएको।
२	सरुवा/काज/पदस्थापन/रमाना/नियुक्ति	<ul style="list-style-type: none"> यस अवधिमा जम्मा:- क) सरुवा - ० ख) काज /कामकाज- ३२ ग) पदस्थापना- २६ घ) रमाना- १८ ङ) अनिवार्य अवकाश/राजिनामा स्वीकृत- १ च) नियुक्ति - ०
३	मनोनयन	<ul style="list-style-type: none"> वेदेशिक मनोनयन- विभिन्न विषयका ४ वटा कार्यक्रमहरूमा सहभागी हुन सेवाकालीन प्रशिक्षण: २ (ACMD-१, PCMP- १)
४	पत्र ब्यबहार/संचार	<ul style="list-style-type: none"> यस अवधिमा जम्मा ५६० वटा चीठीपत्र दर्ता भई सम्बन्धित महाशाखा/शाखामा पठाईएको। यस शाखाबाट उक्त अवधिमा जम्मा ३६६ चिठीपत्रहरू विभिन्न निकायहरूमा पत्राचार गरिएको।
५	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको उजुरी	<ul style="list-style-type: none"> यस अवधिमा कूल २३ उजुरी/गुनासो प्राप्त भएकोमा सो मध्ये १५ वटा फछ्यौट भएका र बाँकी ८ वटा कारवाही प्रकृत्यामा रहेको।
	राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र/हेलो सरकारका उजुरी	<ul style="list-style-type: none"> यस अवधिमा राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रबाट १ वटा उजुरी/गुनासो प्राप्त भई फछ्यौट भएको। हेलो सरकारबाट प्राप्त भएको ५ वटा उजुरी/गुनासोहरू फछ्यौट भएको।
	अन्य उजुरी/गुनासो	-
६	खरिद सम्बन्धमा	<ul style="list-style-type: none"> सिलवन्दी दरभाउपत्र मार्फत कम्प्युटर तथा प्रिन्टर खरिद कार्य सम्पन्न गरिएको।
७	जिन्सी ब्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> यस मन्त्रालयको स्वामित्वमा रहेका सवारी साधन र अन्य सम्पत्तिहरूको विवरण PAMS मा नियमित रुपमा प्रविष्ट गरिरहेको।
८	अन्य	<ul style="list-style-type: none"> नियमित रुपमा SMT बैठक संचालनमा सहजिकरण गरी उक्त बैठकबाट भएका निर्णयहरू आवश्यकानुसार कार्यान्वयनका लागि मातहतका निकायहरूमा परिपत्र गरिएको। यस मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरूको संगठन संरचना र दरबन्दी पुनरावलोकन गर्न संगठन तथा व्यवस्थापन समितिबाट प्राप्त भएको प्रतिवेदनमा अर्थ मन्त्रालयको सहमति प्राप्त भई प्रस्तावित संगठन संरचना र दरबन्दी तेरिज नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृतिका लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयमा पत्राचार गर्ने प्रक्रियामा रहेको। निरन्तर रुपमा एकीकृत सरकारी कार्यालय व्यवस्थापन प्रणाली (GIOMS) मार्फत चिठी पत्र दर्ता/चालनी/विद्युतीय हाजिरी प्रणाली संचालन गरिरहेको।

 १८

२. नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा

- मन्त्रालयस्तरीय समस्या समाधान समिति (MDAC) को बैठक मिति २०८१/०१/२० मा सम्पन्न भएको ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरूका लागि पुन एकिकरण परियोजना पहिलो चरण सम्बन्धी परियोजना सञ्चालनका लागि विदेशबाट फर्केका श्रमिकहरूको विवरण फारामहरू तयार गरी कोशी प्रदेश र मधेश प्रदेशमा Validation Workshop कार्यक्रम सञ्चालन भएको ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायको आगामी आ.व.२०८१/८२ को कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना (माइलस्टोन) र KPI सूचक निर्माण गरिएको ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायको आगामी आ.व.२०८१/८२ को वार्षिक विकास कार्यक्रम पुस्तिका प्रकाशन गरिएको ।
- सुरक्षित आप्रवास कार्यक्रम (SaMi) बाट विदेशमा जाने कामदारलाई सूचना प्रवाह, मनोसामाजिक परामर्श, वित्तीय साक्षरता र सीप तालिमका कार्यक्रमहरू नियमित रूपमा सञ्चालन भएको ।
- कोरिया रिटर्नीहरूको कार्यक्रम संचालनका लागि आवश्यक समन्वय, सहकार्य र सहजीकरण गरिएको ।
- सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रमको आगामी चरणको विषयमा श्रम रोजगार हेर्ने प्रदेश मन्त्रालयका सचिवहरूसंग बैठक (Virtual Meeting) आयोजना गरिएको ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायहरूको (२०८० कार्तिक देखि चैत्र मसान्त सम्म) को विवरण संकलन गरी श्रम रोजगार बुलेटिन प्रकाशन गरिएको ।

३. आर्थिक प्रशासन शाखा

आ.व. ०८०/८१

२०८१ वैशाख १ देखि असार मसान्त सम्म

बजेट कोड	बजेट उपशीर्षक	बजेट				खर्च			
		चालु	पुँजीगत	वित्तीय	जम्मा	चालु	पुँजीगत	वित्तीय	जम्मा
३७१०००११	श्रम, रोजगार तथा सा.सु.मं.	१७२००५४८२	५७०००००	०	१७७७०५४८२	१२२८२३४३६	२६०६७७८	०	१२५४३०२१४
३७१००१०१	रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३६७९५६०००	१०५३८०००	०	३७८४९४०००	२७७१४६०२४	११०४०००	०	२७८२५००२४
३७१००१०४	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरूका लागि पुन एकिकरण परियोजना पहिलो चरण	१३४५०००००	१५०००००	०	१३६००००००	८१६५८३५७	१२३०९०६	०	८२८८९२६३
		६७४४६९४८२	१७७३८०००	०	६९२१९९४८२	४८१६२७८१७	४९४९६८४	०	४८६५६९५०१

४. कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा

- मन्त्रालय विरुद्ध परेका रिट/निवेदनको लिखित जवाफ सम्बन्धित अदालत समक्ष पेश गरिएको।
(सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा ३ वटा)

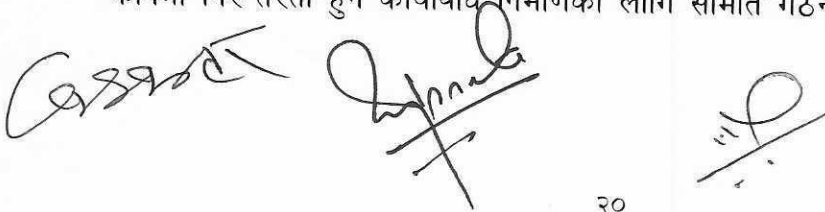
(Handwritten signatures and initials)

- मन्त्रालयमा सूचीकृत रहेको वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारहरूको स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने कुल २१२ स्वास्थ्य संस्थाहरूमध्ये ६७ स्वास्थ्य संस्थाहरूको मापदण्ड पूरा नभएकाले पुनः अनुगमन गरिएकोमा मापदण्ड पूरा गरिएको स्वास्थ्य संस्थाहरूको अनलाइन सेवा सुचारु गरिएको ।
- नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरिएको । (वालश्रम ऐनको जोखिमपूर्ण कामको अनुसूची)
- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रका विषयमा सम्मानित अदालतबाट भएका फैसला/आदेश कार्यान्वयनको लागि यस मन्त्रालय मातहतको सम्बन्धित निकायसँग नियमित समन्वय गरिएको ।
- यस मन्त्रालयमा बनेका ऐन नियमका साथै मन्त्रालयले हस्ताक्षर गरेको सन्धि सम्झौता आदिको विवरण प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयमा पेश गरिएको ।
- मन्त्रालय वा मातहत निकायबाट कानूनी राय परामर्श टिप्पणी माग भएका विषयमा देहाय बमोजिम लिखित राय वा परामर्श उपलब्ध गराइएको:-
  - नेपाल प्राविधिक अभ्यासार्थी जापान पठाउने दोश्रो संशोधन निर्देशिका सम्बन्धमा ।
  - वैदेशिक रोजगार नियमावली संशोधन सिफारिश सम्बन्धमा ।
  - श्रमिक आपूर्तिकर्ता सम्बन्धी निर्देशिका २०८१ सम्बन्धमा ।
  - वैदेशिक रोजगार विभागमा दर्ता भई वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणले हेर्ने मुद्दामा कसूरमा संलग्न व्यक्ति उपर विभागले पक्राउ पूर्जा जारी गर्नु अघि मुद्दा हेर्ने अधिकारीबाट पक्राउ पुर्जा जारी गर्न अनुमति लिनुपर्ने नपर्ने सम्बन्धमा रायको लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा लेखि पठाइएको ।
  - नेपाल रिक्तियसन सेन्टरको लिलाम सम्बन्धमा ।

(ख) रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा

१. वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन शाखा

- नेपाल सरकार र कतार सरकार बीच प्रस्तावित श्रम समझदारीका लागि परराष्ट्र मन्त्रालयको राय माग गरिएको ।
- पूर्व प्रस्थान अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६ लाई परिमार्जन गर्न अध्ययन सुझाव समिति गठन गरिएको ।
- वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन सेवा प्रवाह कार्यविधि, २०७९ को माननीय मन्त्रीस्तरबाट मिति २०८१।०१।३० मा निर्णय भई कार्यान्वयनमा आएको ।
- नेपाल सरकार र साइप्रस सरकार बीच हुने प्रस्तावित श्रम सम्झौताको लागि परराष्ट्र मन्त्रालयको राय माग गरिएको ।
- नेपालमा रोमानियाको भिसा सेन्टर स्थापनाका लागि परराष्ट्र मन्त्रालय मार्फत रोमानिया सरकार समक्ष अनुरोध गर्न पत्राचार गरिएको ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिक लक्षित सरल र निर्व्याजी कर्जा प्रवाह र सामाजिक सुरक्षा कोषमा निरन्तरता हुन कार्यविधि निर्माणको लागि समिति गठन भएको ।

- संघीय संसद सचिवालयबाट प्राप्त माननीय सांसदहरूबाट प्राप्त प्रश्नहरूको जवाफ पठाइएको ।
- मन्त्रालयको संयोजकत्वमा प्राविधिक कार्य समूहको पाँचौं बैठक सम्पन्न भएको ।
- इजरायलका महामहिम राजदूत र माननीय श्रम मन्त्रीज्यू बीच शिष्टाचार भेटघाट सम्पन्न ।
- वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी प्राप्त गुनासाहरू समाधानका लागि सम्बन्धित निकायहरूमा पत्राचार गरिएको ।

२. रोजगार समन्वय तथा सूचना शाखा

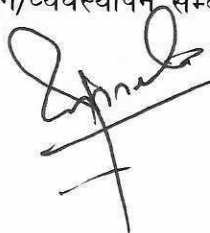
- यस मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूको सूचना प्रकाशन प्रसारणमा एकरूपता ल्याउने हेतुले मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायका सूचना अधिकारीहरू सहित सहभागिता भई श्रीमान् सचिवज्यूको संयोजकत्वमा सञ्चार निर्देशिका सम्बन्धी नियमित बैठकहरू भएको ।
- “वैदेशिक रोजगारबाट फर्की नेपालमा उद्यम गरेका उद्यमीहरूको लागि राष्ट्रिय पुरस्कार” को लागि आवेदन माग गरिए बमोजिम प्राप्त ८९ आवेदनहरू मध्येबाट विभिन्न छनौट चरणका आधारमा सर्वोत्कृष्ट १ वटा र प्रदेशगत उत्कृष्ट ७ वटा उद्यमी संस्थाहरूलाई उद्यमी राष्ट्रिय पुरस्कार प्रदान गरिएको ।
- राष्ट्रव्यापी “श्रमाधा रोजगार मेला २०८१” को व्यवस्थापन सम्बन्धी सचिवालयको रूपमा काम गरिएको ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायहरूको सूचना प्रचार प्रसारमा एकरूपता प्रदान गर्न गराउन यस शाखाले Focal Point को रूपमा कार्य गरेको ।
- यस मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायहरूबाट भएका काम कारवाहीहरू तथा नीति नियम एवं कार्यनिर्देशिका लगायतका सूचनाहरू माग गरी विभिन्न सेवाग्राहीहरूबाट आवेदन भए बमोजिमका सूचनाहरू उपलब्ध गराएको ।

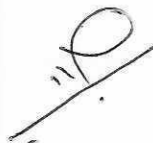
(ग) श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा

१. श्रम सम्बन्ध शाखा

- यस मन्त्रालयमा श्रम ऐन २०७४ को दफा ११९ बमोजिम पर्न आएका ३ वटा श्रम विवाद आएकोमा ३ वटा विवादको मध्यस्थ समिति गठन भई विवाद समाधानको प्रक्रियामा छलफल तथा वार्ता भईरहेको छ भने यस आ.व.मा ६ वटा श्रम विवाद रहेकोमा २ वटा विवादको विषयमा निर्णय भएको ।
- पाँच वर्ष अवधि व्यतित गरेका विभिन्न देशका ६५ जना दक्ष विदेशी नगारिक (श्रमिक) लाई नेपालका विभिन्न कम्पनीहरूमा काम गर्न श्रम स्वीकृति प्रदान गरिएको ।
- अनौपचारिकताको निदान/व्यवस्थापन सम्बन्धमा गठित कार्यदल तथा संशोधित कार्ययोजना कार्यान्वयनको अवधि सन् २०२५ जुलाईसम्म थप भएको । निर्धारित कार्ययोजना बमोजिम अनौपचारिकताको निदान/व्यवस्थापन सम्बन्धी २ पटक बैठक सम्पन्न भएको ।

- महासन्धि/सम्झौता/प्रोटोकलहरू अनुमोदन गर्ने सम्बन्धमा अन्तर्क्रिया गर्न गठित समितिको बैठकले नेपाल सरकार सन्धि सम्पन्न गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका २०७७ बमोजिम ILO महासन्धि नम्बर C-81, C-87 र P-029 को सन्दर्भमा विस्तृत प्रतिवेदन तयार भई अनुमोदनको प्रक्रियामा रहेको ।
- श्रम प्रशासन सुधार र श्रम निरीक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम मन्त्रालय र मातहतका कर्मचारीहरूको उपस्थितिमा नगरकोटमा दुईदिने आवासीय क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गरिएको ।
- सन् २०२५ मा ILO मा प्रतिवेदन गर्नुपर्ने महासन्धि/सम्झौता/प्रोटोकलहरू सम्बन्धी ILO संगको सहकार्यमा बैठक बसी विभिन्न विषयहरूमा छलफल तथा अन्तर्क्रिया भई प्रतिवेदन तयारीको क्रममा रहेको ।

२. बालश्रम निवारण तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा शाखा

- आ.व. ०८०/८१ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार नवलपरासी, बर्दघाट सुस्ता पश्चिम र महोत्तरी समेत गरी २ वटा जिल्लामा जिल्लास्तरीय र पालिकास्तरीय अन्तर्गत इच्छाकामना गाउँपालिका, विनयी त्रिवेणी गाउँपालिका, दुम्कीवास, नवलपरासी, दुधौली नगरपालिका, सिन्धुलीको विगु गाउँपालिका, लादुक, दोलखा र चौतारा सांगाचोकगढी नगरपालिका, सिन्धुपाल्चोकको चौतारामा बालश्रम मुक्त स्थानीय तह घोषणा सम्बन्धी सरोकारवालाहरूसंग अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन भएको ।
- बाल श्रम (निषेध तथा नियमित गर्ने) ऐन, २०५६ को अनुसूचीमा जोखिमयुक्त व्यवसाय तथा कामहरूको सूची थप गर्ने सम्बन्धी प्रस्ताव नेपाल सरकार मन्त्रपरिषद्को मिति २०८१।०१।१३ को निर्णयबाट स्वीकृत भई नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन भएको ।
- कार्यस्थलमा तामक्रमको मापदण्ड, २०८१ को मस्यौदा स्वीकृतिका लागि केन्द्रिय श्रम सल्लाहकार परिषदमा पेश भएको ।
- राष्ट्रिय व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य कार्यक्रम (२०८१-२०८५) को Validation Workshop सम्पन्न भएको ।

३. श्रमिक कल्याण शाखा

- श्रमिक कल्याण तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी सरोकारवालाहरूसँग अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन भएको । उचित औद्योगिक वातावरण र असल श्रम सम्बन्ध निर्माणका लागि श्रमिक कल्याण तथा योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षाको क्षेत्रमा रहेका नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था र तिनको कार्यान्वयनमा रहेका चुनौतिहरू पहिचान गर्दै समाधानको उपायमा छलफल गर्ने उद्देश्यका साथ मन्त्रालयबाट उक्त कार्यक्रम आयोजना गरिएको ।
- वीरगन्ज, हेटौँडा, नवलपरासी र काठमाडौँमा सम्पन्न अन्तर्क्रिया कार्यक्रममा औद्योगिक क्षेत्रमा कार्यरत श्रमिकहरू, रोजगारदाता, ट्रेड युनियनका प्रतिनिधिहरू, सामाजिक सुरक्षा कोष र मन्त्रालयका प्रतिनिधिहरूको सहभागितामा कार्यक्रम गरिएको ।

- कार्यक्रमबाट औद्योगिक करिडोरमा काम गर्ने श्रमिकहरू रोजगारदाताहरूको विद्यमान अवस्थितिको बारेमा प्रत्यक्ष जानकार हुने अवसर प्राप्त हुनुका साथै सामाजिक सुरक्षा कोषमा रहेका व्यावहारिक जटिलताको विषयमा प्रत्यक्ष विमर्श गर्ने वातावरण तय भएको ।

४. सीप विकास तथा तालिम शाखा

- लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी स्वमूल्यांकन औजार (GEDSI Self-Assessment Tool) को अन्तिम मस्यौदा तयार भएको ।
- साउदी सरकारको सहयोगमा Polytechnic Institute स्थापनाका लागि मधेश प्रदेश, महोत्तरी जिल्ला बलवा नगरपालिकाभित्र जग्गा प्राप्ति सम्बन्धी प्रक्रियाका लागि गृह मन्त्रालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बलवा नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति, मालपोत तथा भूमिसुधार कार्यालय लगायतका निकायहरूसंग पत्राचार एवं समन्वय गरिएको ।
- राष्ट्रिय व्यावसायिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको कार्यकारी निर्देशकको नियुक्ति प्रयोजनको लागि उम्मेदवारहरूको संक्षिप्त सूची कायम तथा प्रकाशन गरिएको ।
- राष्ट्रिय व्यावसायिक तालिम नीतिको मस्यौदा तर्जुमा गरिएको ।

(घ) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम:

- रोजगार सेवा केन्द्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरी श्रम र रोजगार सम्बन्धी सेवा सहायता प्रभावकारी बनाउन प्रदेशस्तरीय ४ दिने तालिम कार्यक्रम कोशी/कर्णाली/लुम्बिनी प्रदेशका स्थानीय तहहरूमा मा.मन्त्रीज्यू र श्रीमान् सचिवज्यूको समुपस्थितिमा सम्पन्न भएको ।
- कार्यक्रमको प्रभावकारीता अध्ययन गर्नका लागि आयोजना कार्यान्वयनबाट लाभान्वित वर्गहरूको सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण (Beneficiary Satisfaction Survey) कार्य सम्पन्न गरी सेवाग्राहीको सन्तुष्टि मापन भएको ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको पुनर्संरचना गरी नयाँ मोडालिटीमा संचालन गर्नका लागि पुनर्संरचनाको मस्यौदा तयार भई माननीय मन्त्रीज्यू र श्रीमान् सचिवज्यू समक्ष प्रस्तुत गरी प्राप्त सुझाव संकलन गरी अन्तिम मस्यौदा तयार भएको ।
- श्रम बजारको विश्लेषण गरी श्रमिकको सीप उपयोग गर्दै अधिकतम लाभ लिनका लागि ILO मार्फत Labour Market Assessment का लागि कार्य अगाडि बढाइएको ।
- स्थानीय तह अन्तर्गत रोजगार सेवा केन्द्रबाट ११,६७९ योजना छनौट भई उक्त योजना अन्तर्गत ६४,०६० जना रोजगारीमा संलग्न हुनु भई त्यसमध्ये ६३,३८५ जना न्यूनतम रोजगारीमा संलग्न भई ज्याला भुक्तानी भईसकेको ।
- युवा रोजगारीका लागि रूपान्तरण पक्ष परियोजनाको म्याद थप सम्बन्धी कार्य भएको ।

